

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНОМОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Н.М.Шацька

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Глобалізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, що відіграє вирішальну роль у становленні молодого людини. Чинна гуманістична концепція ґрунтується на визнанні людини найвищою суспільною цінністю, а освіту, її зміст визначає як необхідну умову становлення, всебічного розвитку, самоствердження і творчої самореалізації духовно багатого особистості (Концепція мовної освіти в Україні).

Сучасний розвиток суспільства вимагає удосконалення системи педагогічної та післядипломної освіти педагогічних працівників відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та інтеграції України в європейське і світове освітнє співтовариство (Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки).

Наступність – обов'язкова риса, що характеризує поступальний характер розвитку. Будучи обов'язковою складовою й загальною рисою розвитку, наступність є основою неперервності всього матеріального світу. Державна політика в галузі освіти вимагає всебічного дослідження різноманітних аспектів її реалізації, а саме: «забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних шаблях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку громадян для можливого переходу на наступні шаблі» (Національна доктрина розвитку освіти // Нормативно-правове забезпечення освіти: У 4 ч. Ч. I. – Харків.: Основа, 2004, с.14).

Система неперервної освіти в сучасній Україні складається з сукупності навчально-виховних закладів освіти, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти, які спільно працюють над виконанням завдань навчання й виховання, освіти та професійної підготовки кожного громадянина відповідно до його здібностей та інтересів протягом усього життя.

Отже, освіту розглядають як систему шаблів, які поступово ускладнюються і які має пройти людина в процесі навчання. Послідовними етапами освіти в Україні є: дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна

середня освіта; професійно-технічна освіта; базова вища освіта; повна вища освіта; післядипломна освіта; аспірантура; докторантура; самоосвіта.

Розвиток вимог до педагога відбувається у чотирьох взаємопов'язаних напрямках: підвищення компетентності педагога, вироблення здатності на основі одержаного знання оволодівати новою спеціалізацією і спеціальністю, ріст специфічних вимог до педагога у зв'язку з інтеграцією і диференціацією професій, удосконалення особистісних якостей.

Післядипломна професійна освіта педагога як удосконалення набутих якостей здійснюється у індивідуальній і колективній формі - курси підвищення кваліфікації, семінари, педагогічні читання, науково-практичні конференції, методичні об'єднання тощо. Завдяки цьому відбувається неперервний розвиток творчого потенціалу особистості педагога, адже подання різноманітної інформації спонукає до самоосвіти.

Самоосвіта – це освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному закладі освіти. Цей процес спрямований на удосконалення уже наявних знань і на набуття нових психолого-педагогічних, предметно-методичних, загальнокультурних знань і умінь, які є необхідними для вирішення проблем, які виникають у процесі професійної діяльності. Зрозуміло, що напрямки професійної освіти взаємопов'язані, а тому не можуть бути ізольованими від завдань підвищення загальнокультурного рівня педагога, сприяння всебічному і гармонійному розвитку особистості учителя, збагаченню його духовного потенціалу. Проте на курсах підвищення кваліфікації учитель навчається традиційно один раз на п'ять років, тому, щоб освіта була постійною і неперервною, матеріал слід будувати так, щоб поруч із подачею теоретичного матеріалу слухач спонукався до самовдосконалення, самоорганізації. Якщо не буде організована самостійна робота у міжкурсний період, то ніякі форми перепідготовки не зможуть забезпечити безперервність набуття освіти, а отже і систематичне оновлення знань учителя.

Важливим фактором є усвідомлення педагогом необхідності роботи над підвищенням свого професійного рівня аж до професійної майстерності, оскільки на сучасному етапі роботи з дітьми виникає необхідність у вирішенні практичних задач на основі знань, які набуває педагог із різноманітних літературних джерел, засобів масової інформації, Інтернету, передового педагогічного досвіду, застосуванні їх безпосередньо у своїй практичній діяльності для одержання позитивних результатів.

Сучасне інформаційне суспільство формує завдання щодо виховання фахівців, здатних мобільно адаптуватися в життєвих ситуаціях, що змінюються,

самостійно набувати необхідних знань та застосовувати їх на практиці; самостійно критично мислити, вміти побачити проблеми, що виникають у реальній діяльності та шукати шляхи раціонального їхнього розв'язання, використовуючи сучасні технології; грамотно працювати з інформацією; бути комунікабельними, контактними в різноманітних соціальних групах, вміти працювати в колективі; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня (Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 3-є вид./ За ред. В. М. Кухаренка – Харків: НТУ «ХПІ», «Горсінг», 2002, с.29).

Головна умова самоосвіти – це вміння відібрати з великої кількості інформації ті джерела, які допоможуть успішно здійснювати навчально-виховний процес. Зазвичай головну роль у визначенні змісту, форм, методів і засобів самоосвіти відіграє сам педагог, адже ніякі програми не зможуть урахувати усіх особливостей, інтересів, потреб вчителя. При цьому на процес впливають індивідуальні особливості, реальні можливості, раніше одержана підготовка і досвід роботи, прогалини у знаннях, вміннях і навичках, бажання творчо працювати і удосконалювати свій рівень знань. Кожен педагог повинен не просто занотувати чи механічно запам'ятати матеріал, а осмислити його, виробити свою певну позицію щодо поданого матеріалу, з'ясувати, на що потім слід звернути додаткову увагу і як його можна застосувати у практичній діяльності з освіти і виховання учнів. Тобто самоосвітня діяльність педагога – це творчий процес.

Складовою педагогічної діяльності є мовлення, яке покликане для розв'язання специфічних завдань, що виникають у педагогічній діяльності, спілкуванні. Мовлення вчителя - показник педагогічної культури, засіб самовираження і самоутвердження особистості, яке має відповідати вимогам культури мови. Це свідчення рівня інтелігентності, освіченості, загальної культури педагога.

В Україні функціонує система неперервної мовної освіти, підкріплена виваженою мовною політикою держави, спрямованою на досконале володіння рідною мовою кожним її носієм, обов'язкове оволодіння державною українською мовою всіма громадянами (незалежно від національності, віросповідання, сфери суспільно-виробничої діяльності), на знання іноземних мов, виховання мовної толерантності (Концепція мовної освіти в Україні).

Важливим показником рівня інтелігентності, освіченості, загальної культури педагога є професійне мовлення вчителя, яке має відповідати вимогам культури мови і мовлення (Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф.

Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. — 2-ге вид., допов. і переробл. — К.: Вища шк., 2004, с.60).

Найпершою передумовою цього явища є знання мови, адже мовлення є засобом існування, використання мови. Мова як сутність, як специфічна знакова система виявляється в мовленні. Мовлення — це функціонування мови. Тому продуктивність мовленнєвої діяльності педагога залежить передусім від того, наскільки його мова відповідає нормам сучасної літературної мови — орфоепічним, граматичним, синтаксичним, акцентологічним тощо.

Професійну компетентність не можна придбати назавжди, бо не існує завершені освіти, яка б відповідала увесь час сучасному світу, який постійно змінюється. Розумна, думаюча людина — ось що є метою професійної і післяпрофесійної освіти.